

Світлана Опошнян. Одеська консерваторія в повоєнні роки: викладачі і студенти.

рівень порівняння: «А ось це Олена Костянтинівна зробилаб так, а ось це Олена Костянтинівна...» Вона – це для нас найвища планка музиканта, талановитого педагога, виконавця, піаніста, художника з великої літери!

Продовженням метододичної дискусії стало відкрите заняття за конспектами О.К. Наталевич над сонатною формою, проведене О.М. Горбушкіною.

Література:

1. Конспекти уроків О.К. Наталевич. Приватний архів О.М. Горбушкіної.
2. Олена Костянтинівна Наталевич: портрет музиканта і педагога на тлі епохи : [матеріали міжнародного науково-практичного семінару фортепіанного мистецтва] / укладач І.В. Цебрій. – Полтава: ПМУ; ПНПУ, 2013. – 56 с.
3. Светлой памяти Елены Константиновны Наталевич посвящается...
Режим доступа : <https://www.youtube.com/watch?v=4-MoYFQLpO0&t=88s>

Світлана Опошнян (м. Полтава)

ОДЕСЬКА КОНСЕРВАТОРІЯ В ПОВОЄННІ РОКИ: ВИКЛАДАЧІ І СТУДЕНТИ.

Е.К. Наталевич закінчила Одеську консерваторію в 1949году по класу Л.Н. Гінзбург. Це був 1-ий післявоєнний випуск. На цьому ж курсі вчилися І.І. Сухомлинов, А.А. Александров, А.П. Ботвинов і багато інших, у майбутньому, відомих педагогів і музикантів. Цікаво простежити історію розвитку кафедри спеціального фортепіано, яка виростила стільки талановитих і знаменитих піаністів.

Кафедра спеціального фортепіано – одна з найстаріших базових кафедр консерваторії (зараз музичної академії). Історія фортепіанного виконавства в Одесі починається задовго до відкриття консерваторії.

Фортепіано було одним із найпопулярніших інструментів у побуті одеситів, а заняття музикою – невід'ємною частиною загального виховання. Концерти відомих музикантів, аматорське музикування, приватне викладання, а також навчання музиці в ліцях і пансіонах – ось підґрунтя, на якому створювалися традиції музичного виконавства Одеси.

У 1876 році при Імператорському російському музичному товаристві (ІРМТ) були створені музичні класи, перетворені в 1897 році в музичне училище. З цього часу починається історія становлення професійної музичної освіти у південному регіоні. До складу викладачів училища увійшли кращі музиканти Одеси. Директором музичного училища став вихованець Т. Лешетицького піаніст Д. Климов. Надзвичайно активна його концертна діяльність, значні успіхи учнів, надзвичайно великий інтерес до

Міжнародні науково-мистецькі читання пам'яті Олени Костянтинівни Наталевич:
до 100-ліття з Дня народження

музичної освіти викликали необхідність підвищення статусу навчального закладу, який би більш відповідав його професійному рівню. У 1913 році на базі музичного училища було відкрито консерваторію на чолі з композитором В. Малішевським. І виховання піаністів стає одним із основних напрямків її розвитку.

У фортепіанних класах навчалося більше половини загального складу студентів. Педагогами по класу фортепіано були: Г. Бібер, Б. Дронсейко-Миронович (випускниці Віденської консерваторії), Н. Чегодаєва, Г. Петров (Московська консерваторія), К. Левенштейн, М. Подрайська (Петербурзька консерваторія). Склад педагогів говорить про тісні зв'язки Одеси з провідними музичними навчальними закладами Росії та Європи. Їхнє творче спілкування створювало передумови для кристалізації самобутньої одеської піаністичної школи. Про цю плеяду педагогів залишилися відгуки в пресі: Б. Дронсейко-Миронович була піаністкою романтичного напрямку (її ученицею були М. Базилевич, Б. Рейнгальд); Г. Бібер більше вдавався класичний репертуар. Серед її учнів – майбутній композитор М. Вілінський.

Збільшення чисельності учнів викликала необхідність розширення кафедри. У 1914 році на кафедру запросили працювати випускників Петербурзької консерваторії М. Старкову та М. Рибіцьку. Вони працювали в консерваторії більш ніж півстоліття і створили свої авторитетні школи виховання піаністів. Випускники М. Рибіцької та М. Старкової згодом утворили основний склад нині існуючої фортепіанної кафедри.

Вже перші випуски консерваторії (1916 – 1919 рр.) показали високий рівень підготовки студентів. Кращих з них – Б. Рейнгальд та С. Плешицер – запросили працювати на кафедрі. Ця група викладачів створила на кафедрі творчу атмосферу тяжіння до вершин майстерності. Вони є фундаторами сучасної кафедри, засновниками традицій, які зберігаються, розвиваються та передаються подальшим поколінням на протязі вже 100 років.

Подрайська Марія Львівна (1887-1957) закінчила Петербурзьку консерваторію по класу Г. Єсипової. Видатна піаністка з блискучою технікою (особливо октавною), вона працювала в Одесі (у консерваторії та у школі імені П.С. Столярського) протягом понад 40 років. Серед її учнів – ведучий концертмейстер вокальної кафедри ОДК О. Лехтер, провідний викладач Одеського музичного училища Д. Пашковська, кандидат педагогічних наук Л. Годик.

Світлана Опошнян. Одеська консерваторія в повоєнні роки: викладачі і студенти

Чегодаєва Надія Володимирівна (1883-1958) закінчила Московську консерваторію по класу видатного композитора та піаніста О. Скрябіна з великою срібною медаллю, виступала в Парижі, Берліні, Швейцарії; в Німеччині брала уроки у Ф. Бузоні. Працювала на кафедрі протягом 1913-1953 років. Серед її учнів – викладачі консерваторії М. Федосов, професор О. Іноземцев, у неї навчалися члени кафедри професор А. Зелінський, А. Сотова.

Старкова Марія Митрофанівна (1888-1970) закінчила Петербурзьку консерваторію у В. Дроздова, учня Г. Єсипової з дипломом «вільного художника». З 1914 по 1970 рік працювала на кафедрі Одеської консерваторії. З 1935 по 1938 рік та в повоєнні роки очолювала фортепіанну кафедру, а з 1944 по 1949 рік була проректором з науково-навчальної роботи. Серед її учнів – народний артист СРСР Я. Зак, заслужена артистка України Л. Гінзбург, професори Е. Коваленко, Ю. Некрасов, заслужений діяч мистецтв України, професор А. Кардашев, заслужений працівник культури України, приват-професор Н. Михайлова.

Рибіцька Марія Іпатівна (1872-1969) закінчила Петербурзьку консерваторію по класу Г. Єсипової зі званням «вільного художника». Працювала на кафедрі протягом 1914–1959 рр. Виховала понад 80 учнів, серед яких народний артист СРСР, лауреат республіканського конкурсу К. Данькевич, лауреат республіканського конкурсу Н. Кіріченко, кандидат мистецтвознавства, професор І. Сухомлінов, професор інституту імені Гнесіних О. Александров, кандидат мистецтвознавства О. Коренюк, члени кафедри – Л. Залевська, А. Харченко, В. Кузікова, а також доценти В. Іваницька, дипломант Міжнародного конкурсу, концертмейстер ОНМА І. Баранова, Е. Уманський (Німеччина) та ін.

Плецицер Олександра (Сара) Марківна (1896-1966) закінчила консерваторію в 1916 році по класу М. Старкової з малою золотою медаллю; удосконалювалася в Московській консерваторії, брала уроки у М. Метнера. Активно виступала соло і в ансамблях. На кафедрі працювала протягом 1920-1966 років. Згодом була завідувачем фортепіанного відділу музично-педагогічного факультету. Виховала понад 60 піаністів, серед яких професор Празької академії музики В. Каменікова (Городокіна), М. Миропольська (США), доцент Ф. Лапідус, професор Ф. Верхолаз, Р. Еппель, кандидат мистецтвознавства, професор Н. Ісаханова, М. Мельничук та ін.

Рейнгалд Берта Михайлівна (1897-1944) вчилася у Чернецької-Гешелін. Закінчила успішно консерваторію у 1919 році по класу професора

Міжнародні науково-мистецькі читання пам'яті Олени Костянтинівни Наталевич:
до 100-ліття з Дня народження

Б. Дронсейко-Миранович. Працювала на кафедрі протягом 1921 – 1944 рр. З 1938 – завідувала кафедрою, з 1939 по 1941 рік була головою виконавської секції одеського відділення Спілки композиторів. Серед її учнів – народний артист СРСР Е. Гігельс, лауреат міжнародного конкурсу Т. Гольдфарб, професори Б. Маранц, Л. Сосіна та ін.

У 30-ті роки відбувається яскравий зліт одеської піаністичної школи. В Одесі почалася блискуча виконавська кар'єра С. Ріхтера. Хоч він не навчався в консерваторії, але загальна атмосфера в сім'ї (батько Т. Ріхтер був викладачем консерваторії), творче спілкування з широким кругом музикантів консерваторії та оперного театру дали могутній поштовх розвитку його таланту. В 1934 році відбувся його перший сольний концерт.

Водночас у консерваторії навчається ціла плеяда талановитих музикантів, які стають лауреатами конкурсів: К. Данькевич, Е. Гігельс, Я. Зак, Т. Гольдфарб, Л. Гінзбург. Згодом вони стають гордістю національної музичної культури. Їх виконавське мистецтво стало підсумком роботи декількох поколінь одеських музикантів. За ці досягнення професори М. Старкова та Б. Рейнвальд були нагороджені орденами Трудового Червоного Прапора.

Велика Вітчизняна війна перервала успішний розвиток музичної культури. У ці роки постало питання збереження надбань вітчизняної піаністичної школи. Педагоги, що залишилися в окупованій зоні, змогли створити навчальний заклад, в якому були об'єднані всі ступені музичної освіти. На фортепіанному відділі працювали викладачі:

О. Баннікова, М. Базилевич, В. Василенко, Т. Достойнова, М. Костирко, Л. Личова, В. Марданова, З. Парлекокош, Л. Симонова та ін. Очолювала відділ професор М. Рибіцька, як найбільш авторитетний та досвідчений педагог. У цей час починає свою багаторічну педагогічну діяльність на посаді її асистента Л. Залевська. Викладачі продовжували виховання обдарованих дітей, вірячи в те, що пройдуть «лихі часи» і країні будуть потрібні молоді талановиті музиканти-професіонали.

Учні школи виховувалися на кращих зразках фортепіанної спадщини. В численних концертах звучала класична та вітчизняна музика: В. Моцарт, Л. Бетховен, Ф. Шопен, Е. Гріг, П. Чайковський, тощо.

У 1944 році після звільнення Одеси учні продовжують заняття у знов відкритій музичній школі імені професора П. Столярського і консерваторії. З евакуації повертаються професори С. Плещицер, М. Подрайська, Б. Рейнвальд, Н. Чегодаєва, активно продовжують працювати М. Рибіцька,

Світлана Опошнян. Одеська консерваторія в повоєнні роки: викладачі і студенти

Л. Залевська, М. Базилевич. Кафедру знову очолює М. Старкова. Новим ректором консерваторії було призначено композитора і піаніста

К. Данькевича, який прагнув з властивим йому розмахом та енергією відродити творче життя консерваторії. З цією метою він запрошує на роботу колишніх випускників, що закінчили Московську аспірантуру – Л. Гінзбург, С. Могилевську, Г. Лейзеровича.

У цей же час почали педагогічну роботу І. Сухомлінов, О. Маслак, Е. Коваленко, М. Федосов, Б. Чарковський, трохи пізніше Й. Радін. Це було нове покоління музикантів, які застосовували нові методики та прагнули оновити та розширити репертуар, включаючи в програми сучасні твори. Талановиті виконавці, вони виступають з сольними концертами та з оркестром (І. Сухомлінов, Г. Лейзерович, Й. Радін), пишуть цікаві наукові дослідження та дисертації (І. Сухомлінов, Е. Коваленко).

Продовжуючи виконавські традиції, вони запроваджують сольні та класні концерти студентів. На факультеті починає роботу наукове студентське товариство під незмінним керівництвом Л. Гінзбург.

Разом із молодими колегами працювали з цілковитою віддачею викладачі старшого покоління, які передавали свій досвід насамперед через консультації та інститут асистентства. Зусилля колективу кафедри сприяли відродженню виконавської культури Одеси: лауреатами конкурсів стають Н. Кіріченко, О. Ступакова, Р. Мірвіс.

У ці роки було закладено нові засади у вихованні молодих музикантів, що позначило шляхи подальшого розвитку одеської піаністичної школи. Результати їхньої роботи проявилися у наступні десятиліття.

Залевська Леокадія Казимирівна(1914-2001) закінчила консерваторію в 1938 році по класу професора М. Рибіцької і працювала на кафедрі упродовж 1944-1979 років. Багато років (1957-1970) очолювала фортепіанний відділ школи імені П. Столярського, завідувала педагогічною практикою студентів факультету. Вона вела активну концертну діяльність: виступала в ансамблях і фортепіанних дуетах. Серед її учнів – дипломанти республіканських конкурсів Н. Радченко, В. Беляєва, Т. Календар'ян (Німеччина), Л. Банчик (Ізраїль), доцент консерваторії П. Добровольський та інші.

Могилевська Серафіма Леонідівна (1915 р.н.) закінчила Одеську консерваторію у професора М. Старкової, потім аспірантуру Московської консерваторії по класу професора Генріха Нейгауза. Активно виступала з

Міжнародні науково-мистецькі читання пам'яті Олени Костянтинівни Наталевич:
до 100-ліття з Дня народження

концертами. На кафедрі працювала протягом 1945-1982 років. Серед учнів заслужені артисти України: О. Ботвінов, М. Легоцький, Ф. Любарський, лауреати Міжнародного конкурсу В. Фрейдман, Н. Журавська, кандидат педагогічних наук, професор В. Дашковський, Л. Газарян та інші. В її класі закінчив школу імені П. Столярського лауреат міжнародного конкурсу, професор Брюссельської Королівської музичної академії Є. Могилевський.

Лейзерович Гедеон Ізраїлевич (1910-1977) закінчив Одеську консерваторію по класу професора М. Старкової, потім – аспірантуру Московської консерваторії у професора К. Ігумнова. Виступав з сольними програмами. На кафедрі почав працювати з 1945 року. Г. Лейзерович є автором значної наукової праці дисертаційного плану «Етюд Ф. Шопена»; читав курс «Історія фортепіанного мистецтва». На жаль, залишився незавершеним довідник з фортепіанної літератури. Серед його учнів – доктор педагогічних наук, професор Е. Карпова, Л. Панченко, кандидат педагогічних наук Л. Циплакова (Польща), В. Портной (Німеччина) та інші.

Радін (Пірим) Йосип Львович (1912-1990) закінчив у Києві консерваторію та аспірантуру (керівник – професор К. Михайлов). Провадив активну концертну діяльність. Працював у Львівській, а згодом з 1953 року в Одеській консерваторії. Серед його учнів кандидат педагогічних наук, професор В. Дашковський, професор консерваторії міста Ганновера Ю. Кудлач, Є. Ульяновський та інші. 50 – 70-ті роки – це перехідний період у розвитку кафедри.

Піаністи відігравали значну роль у житті консерваторії. Кожне нове покоління висувало лідерів на керівні посади. Проректорами ОДК були М. Старкова, Є. Ваулін, А. Кардашев, Ю. Дикий, в теперішній час – Ю. Ракул.

Із розширенням факультету підвищується роль деканів, які організовують роботу факультету та беруть участь в удосконаленні навчального процесу. В різні роки деканами були Г. Бучинський, О. Гончаров, В. Дашковський, А. Кардашев, О. Маслак, О. Іноземцев, А. Повзун; нині – П. Муляр.

Із метою підвищення ефективності роботи кафедри кількаразово відбувався процес її розподілу, об'єднання та структурного реформування.

На базі кафедри спеціального фортепіано утворюються секції концертмейстерської майстерності та камерного виконавства, які в

Світлана Опошнян. Одеська консерваторія в повоєнні роки: викладачі і студенти

подальшому перетворилися у самостійні ланки. Їх керівниками стають Г. Бучинський, Б. Чарковський, С. Плешицер, Б. Ентіна. Згодом кафедра спеціального фортепіано стає кадровою базою для споріднених кафедр.

Саме в ці роки відбувається поступова зміна поколінь та формування нинішнього викладацького складу. Більшість нових педагогів – вихованці кафедри. Вони прагнуть вдосконалити свою майстерність в аспірантурах столичних консерваторій у видатних митців – Г. Нейгауза, П. Серебрякова, Т. Кравченко, М. Грінберг, К. Михайлова, В. Нільсена та ін. Спількування з широким колом видатних музикантів збагачує та розширює горизонти творчого життя. Завжди відповідальними та плідними були контакти з консерваторіями Москви та Петербургу. На Державні іспити запрошувалися Я. Мільштейн, В. Горностаєва, Т. Кравченко, Д. Башкіров, Т. Гутман. Із лекціями на важливі творчо-методичні теми виступали Г. Коган, Л. Гаккель, О. Александров.

Крім того, концерти видатних майстрів – Е. Гілельса, М. Грінберг, Г. Нейгауза, Т. Ніколаєвої, М. Юдіної, Я. Флієра, їхні зустрічі з колективом факультету, консультації та відкриті уроки у великому залі консерваторії були величезним стимулом для творчого росту студентів. На факультеті знов з'являються «зірки» – лауреати міжнародних конкурсів: Т. Андрієвська, О. Ботвінов, О. Бугаєвський, М. Легоцький, О. Макаров, Л. Марцевич, В. Соболевський, С. Терентьев та ін., які ведуть активну виконавську діяльність і відзначені почесними званнями.

Упродовж кількох останніх десятиліть стабілізується система підготовки кадрів. Студенти отримують різнобічні знання з фаху. Багато років професор Г. Лейзерович вів курс «Історія фортепіанного мистецтва», який з 1970 року читає Е. Дагілайська.

Курс методики викладання фортепіано в різний час вели Г. Бучинський, А. Кардашев, В. Кузікова. Ю. Ракул. У навчальний процес були введені дисципліни: педагогіка (А. Мазур) та психологія (А. Зелінський). Спеціально для студентів 1 курсу професор І. Сухомлінов розробив курс «Введення в спеціальність». Вдосконалюються методики викладання музично-теоретичних дисциплін.

Серйозно поставлена підготовка студентів до педагогічної роботи. Проблеми педагогічної практики стають темою декількох методичних розробок Ю. Ракула, Ю. Некрасова, В. Кузікової. У 50-ті роки при Одеській консерваторії була спеціально відкрита дитяча музична школа, де студенти під

Міжнародні науково-мистецькі читання пам'яті Олени Костянтинівни Наталевич: до 100-ліття з Дня народження

керівництвом консультантів одержують практичні навички роботи з учнями. Цю ланку роботи очолювали довгі роки Г. Захарія та А. Сапсович, нині – Н. Громченко. Розроблені репертуарні та екзаменаційні вимоги, введено державний іспит з цієї дисципліни. Школою педагогічної практики на факультеті керувала Л. Залевська, В. Кузікова, в нинішній час – Н. Михайлова.

На факультеті функціонує клас органа, який було встановлено у 1970 році. З того часу всі бажаючі студенти мають можливість факультативно навчатися гри на органі. Викладачами по класу органа були Т. Чаусова, К. Процакова, В. Рубаха. Нині клас органа веде О. Єфремова. Також звучав в консерваторії клавесин у складі ансамблю старовинної музики (виконує А. Зелінський) та соло – в концертах М. Крижановського та Т. Шевченко.

Така різноманітність знань та художніх вражень сприяє всебічному гармонійному розвитку молодих музикантів. На факультеті з'являються сумісники, які закінчили консерваторію за декількома фахами. Згодом вони відіграють значну роль у музичному житті Одеси. Це – композитори О. Красотов, К. Цепколенко; завідувач кафедри історії музики, кандидат мистецтвознавства О. Коренюк; декан, заслужена артистка України О. Стаховська та ін. Але базову музичну освіту вони одержали на фортепіанному факультеті.

У 60-ті роки на факультеті відкрито заочний відділ, яким багато років керує в.о. професора Л. Гойхман. Направленість цієї ланки суто педагогічна і має на меті підвищення якості педагогічних кадрів довузівської музичної освіти. Але кращі випускники одержують кваліфікацію концертних виконавців, працюють солістами філармоній (Терещенко, Голік, Зеленська), захищають дисертації (Андріянова, Власенко). Провідним для роботи кафедри є діяльність та творча індивідуальність її керівника.

У післявоєнний період кафедру очолювали значні авторитетні музиканти. І кожен з них, спираючись на попередні досягнення, визначав пріоритетні напрямки роботи кафедри.

Велику роль у житті консерваторії зіграв запрошений на посаду завідуючого кафедрою професор Ваулін Євген Володимирович (1902 – 1970). Музичну освіту здобув в музичному училищі м. Дніпропетровська (педагог Вільперт). Закінчив Загребську консерваторію зі званням «вільного художника». Навчався у Берліні у професора Л. Крейцера (учня Г. Єсіпової). Свого часу був ректором та професором Загребської консерваторії та Музичної

Світлана Опошнян. Одеська консерваторія в повоєнні роки: викладачі і студенти

академії Будапешта. У 1959 році його запросили працювати до Одеської консерваторії, де він був проректором та очолював кафедру спеціального фортепіано. Є. Ваулін – автор статей та наукових досліджень, які видавалися на Україні та за кордоном. Серед його учнів – народна артистка України Л. Марцевич, заслужена артистка України Л. Іванова (Німеччина), дипломант регіонального конкурсу Е. Кукурадзе, П. Бутовський, Л. Лісинецька, А.Одинцова та інші. Під його керівництвом відбулась якісна зміна навчального процесу, пов'язана з орієнтацією на взаємодію вітчизняних та європейських традицій музичного виконавства. Висока культура та ерудиція Є.Вауліна сприяли підвищенню рівня педагогічної та виконавської майстерності.

Сухомлінов Ігор Іванович – кандидат мистецтвознавства, професор. Закінчив Одеську державну консерваторію по класу професора М. Рибіцької та композиторський факультет у професора С. Орфеева; а також аспірантуру при Московській консерваторії (керівник професора Г. Нейгауз). Працює на кафедрі з 1949 року. Неодноразово керував кафедрою (1959, 1967-1977, 2005-2012 рр.). Протягом декількох років працював у Китаї, де одержав почесне звання професора Чанчунського інституту. Активно виступав з сольними, камерними концертами та з оркестром, а також у фортепіанному дуеті з дружиною Л. Сухомліною. У 1980 році захистив дисертацію. Має наукові публікації, займається композиторською творчістю – він є автором цілого ряду музичних творів. Провадив численні майстер-класи в Україні та за кордоном. Виховав понад 100 спеціалістів. Серед учнів заслужені діячі мистецтв України О. Бугаєвський, В. Семенов, Г. Попова, Ю. Ракул; Заслужені артисти Т. Зайкова, Т. Книшова. Ю. Кузнецов; Лауреати міжнародних конкурсів О. Бугаєвський, І. Парада, К. Єргієва, Джо Юйбо; кандидат педагогічних наук Р.Гржибовська (Москва). Неодноразово запрошувався у журі міжнародних конкурсів та очолював ДЕК у консерваторіях України.

Його вимогливість та принциповість до якості виконання, розробка критерію оцінок, репертуарних та екзаменаційних вимог, розвинена система контролю, значно підвищили рівень професійної підготовки студентів, а наполегливість та незаперечний професійний авторитет розширили вплив кафедри на розвиток піаністичної культури в Одесі та в усьому південному регіоні.

Коваленко Евеліна Діонісівна (1930-2008) – професор. Свого часу закінчила Одеську державну консерваторію по класу професора М. Старкової і

Міжнародні науково-мистецькі читання пам'яті Олени Костянтинівни Наталевич: до 100-ліття з Дня народження

аспірантуру при Ленінградській консерваторії у професора П. Серебрякова, стажувалась на ФПК при Московській консерваторії (керівник – професор Я. Мільштейн) На кафедрі почала працювати з 1952 року як асистентка професора М. Старкової, професора Є. Вауліна, потім самостійно. Керувала кафедрою з 1973 по 1981 рік. Вела активну концертну діяльність, а також майстер-класи на Міжнародному фестивалі сучасної музики, має наукові публікації. Серед учнів – лауреати Міжнародних та національних конкурсів:

І. Арапов (США), Я. Кудлик (Ізраїль), Нгуен Тхан Лінь (В'єтнам), Наумова-Райчева (Болгарія), професор Й. Дорфман (Ізраїль), заслужена артистка України С. Тимофєєва, члени кафедри – заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор Т. Шевченко, в.о. доцента О. Єфремова. Очолюючи кафедру професор Е. Коваленко приділяла велику увагу підвищенню рівня професіоналізму і художніх критеріїв, активізації наукової роботи членів кафедри. У цей же період проводиться велика консультаційна робота в музичних училищах одеської зони і у школі імені П. Столярського.

Кардашев Анатолій Олександрович – заслужений діяч мистецтв України, професор. Закінчив Одеську державну консерваторію по класу професора М. Старкової. На кафедрі з 1960 року. Працював на посаді декана факультету та проректора, очолював кафедру (1978-1989, 2001-2006 рр.). Читав курс методики викладання гри на фортепіано. Виступав як соліст та як ансамбліст. Із 1994 року постійно проводить майстер-класи у Польщі. Виховав понад 100 спеціалістів, які працюють у більш ніж 15 країнах світу. Серед них заслужені артисти України О. Ботвінов, М. Кичерська; кандидати наук П. Муляр, Л. Шевченко; лауреати міжнародних конкурсів О. Макаров, Т. Гасратов, В. Янченко та інші. А.Кардашев – член Попечительської ради Фонду культури України у програмі «Нові імена України». Неодноразово був членом журі міжнародних конкурсів, а також Головою ДЕК у музичних училищах України.

За сприянням професора А. Кардашева розширилися міжнародні зв'язки кафедри (Польща, Німеччина), зміцніли творчі контакти з Московською консерваторією. Яскравою сторінкою в житті кафедри були роки під керівництвом заслуженої артистки України, професора Гінзбург Людмили Наумівни (1916-2001). Закінчила Одеську державну консерваторію по класу професора М. Старкової; була аспіранткою, а потім асистенткою професора Г. Нейгауза у Московській консерваторії.

Світлана Опошнян. Одеська консерваторія в повоєнні роки: викладачі і студенти

На кафедрі працювала з 1946 року; на посаді зав. кафедрою з 1989 року. Вела активну концертну діяльність у країнах СНД та за кордоном. Давала майстер-класи в Україні, Німеччині, Фінляндії. Вона – незмінний керівник наукового студентського товариства факультету. Серед учнів – народний артист України Л. Марцевич, заслужені артисти В. Соболевський та В. Саксонський, лауреат республіканського конкурсу С. Терент'єв, кандидат педагогічних наук К. Цепколенко, заслужений діяч мистецтв України доцент Т. Фоміна, А. Повзун (Іспанія) а також члени кафедри А. Сотова, Ю. Дикий, А. Зелинський, П. Чуклін та О. Гончаров.

Вольові якості, пристрасна закоханість у музику, артистична чарівність, створили їй незаперечний професійний авторитет, вплинули на активізацію виконавства на факультеті. Її творчій особистості присвячена монографія кандидата мистецтвознавства Н. Ломоносової. Недовгі роки завідування О. Бугаєвського та Г. Попової відзначилися важливими подіями.

Бугаєвський Олександр Михайлович (1946-2001) – заслужений діяч мистецтв, лауреат республіканського конкурсу, професор. Закінчив Одеську державну консерваторію по класу професора І. Сухомлінова та аспірантуру при Київській консерваторії у професора Т. Кравченко. На кафедрі працював з 1976 року. Суміщав педагогічну діяльність з концертною – в Україні і за кордоном. Працював у Китаї, де його нагородили медаллю, як кращого іноземного фахівця. Про його педагогічний метод у Китаї видано ряд статей та методичних рекомендацій. Виховав понад 15 лауреатів міжнародних і національних конкурсів. Серед них – С. Тираспольський, С. Уриваєва, Є. Єгоров, К. Арнаутова, Ж. Калмакан, І. Парада, М. Радюшина та ін.

За участю та з особистої ініціативи О. Бугаєвського на базі фортепіанного факультету був заснований Міжнародний конкурс пам'яті Е. Гільєрса, який увійшов до Міжнародного каталогу фортепіанних конкурсів.

Попова Галина Всеволодівна – заслужений діяч мистецтв України, дипломант зонального конкурсу, в.о. професора. Закінчила ОДК по класу професора І. Сухомлінова та Ленінградську аспірантуру (керівник – професор П. Серебряков). Працювала у консерваторіях Алма-Ати та Фрунзе. На кафедрі з 1973 року. Виступала з сольними концертами в Україні та країнах СНД. Г.В. Попова працювала довго в Китаї, де відзначена медаллю як кращий іноземний фахівець. Вона була нагороджена диплом Міністерства

Міжнародні науково-мистецькі читання пам'яті Олени Костянтинівни Наталевич: до 100-ліття з Дня народження

вищої освіти Китаю. Нагороджена медаллю Міжнародної асоціації піаністів-педагогів. Учні працюють в Україні та за кордоном: доцент Е. Кірюхіна (Росія), кандидат педагогічних наук О. Реброва, лауреати міжнародних конкурсів Ван Евей, У Цунь, Лу Гелін, народний артист Казахстану Аубакірова та ін. Г. Попова сприяла розвитку широких творчих зв'язків з КНР, які дали новий творчий імпульс для педагогічної роботи кафедри. Шевченко Тетяна Іванівна – заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор. Закінчила Одеську державну консерваторію по класу професора Коваленко та аспірантуру при Київській консерваторії (керівник – професор Л. Вайнтрауб). Проходила стажування у Московській консерваторії (керівник – Д. Башкіров). На кафедрі з 1975 року, на посаді завідуючого кафедрою протягом 2006 – 2012 рр. Активно виступає з сольними, камерними концертами в Україні та за кордоном (Польща, Китай). Має фондові записи. Співпрацювала з Одеським національним симфонічним оркестром, з яким гастролювала в США, Австрії, Німеччині, Греції. Читала курс педагогіки та методики викладання гри на фортепіано.

У 1985 році захистила дисертацію. Має навчальний посібник, методичні розробки. Проводила майстер-класи у Польщі, Австрії, Італії, в Китаї. Виховала понад 100 піаністів. Серед них доктор наук С.Осадча, кандидати педагогічних наук Е. Економова та О.Горожанкіна, лауреати міжнародних конкурсів В. Федосов, Ю. Руснак, Лю Цін, Ян Веньянь; а також Ж. Абрамія (США), С. Благоєвіч (Югославія), Т. Супрун (Ізраїль) та ін. Т. Шевченко була членом адміністрації міжнародного конкурсу піаністів пам'яті Е.Гілельса, членом журі Міжнародних конкурсів та головою ДЕК у вищих навчальних закладах України. Вона вдало поєднувала виконавську, наукову та педагогічну роботу з обов'язками керівника кафедри, що забезпечувало ефективну творчу роботу кафедри.

Муляр Павло Михайлович – кандидат мистецтвознавства, в.о. професора, лауреат міжнародних конкурсів. Закінчив Одеську державну консерваторію по класу професора А. Кардашева та асистентуру-стажування при Національній музичній академії України імені П. Чайковського (керівник – професор І. Рябов). Навчався на міжнародних курсах вищої виконавської майстерності пам'яті С. Рахманінова у професорів Московської консерваторії В. Мержанова, А. Ведернікова, О. Олександрова.

На кафедрі працює з 1998 року. З 2006 року і понині – декан фортепіанно-теоретичного факультету. У 2009 році захистив дисертацію.

Світлана Опошнян. Одеська консерваторія в повоєнні роки: викладачі і студенти

У 2012 році очолив кафедру. Активно виступає в Україні та за кордоном (Югославія, Франція, Румунія), має фондові записи. П. Муляр є автором ряду статей та доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Виховав понад 30 випускників, серед яких лауреати міжнародних конкурсів – К. Корсуненко, А. Турбінський, Н. Кремльова, А. Муляр, Т. Лешків, О. Хіль та ін. П. Муляр – директор по роботі з учасниками та членами журі Міжнародного конкурсу піаністів пам'яті Е. Гілельса, а також був членом журі Всеукраїнських та регіональних конкурсів. Кожний з завідувачів залишив свій помітний слід в історії кафедри. Їх об'єднувало прагнення до розвитку музичної культури, підвищення рівня одеських виконавців.

Навколо цієї мети, як однодумці, об'єднані всі члени кафедри. Представники різних поколінь та художніх шкіл, кожен з них має свій індивідуальний почерк, що дає багату різнобарвну палітру художніх напрямків у виконавстві. Цей колектив кафедри своєю повсякденною працею створює сучасну історію одеської піаністичної школи.

В історії кафедри можна прослідкувати спадкоємні ланки кількох поколінь:

Активно працюють на кафедрі педагоги-сумісники, які вносять свій вагомий внесок педагогічного та виконавського досвіду у роботу кафедри. Серед них – заслужені робітники культури Є. Лисюк, Е. Дагілайська; заслужений діяч мистецтв Т. Фоміна (серед її вихованців – лауреати конкурсу пам'яті Е. Гілельса – О. Корольов та Д. Гульцова); кандидат мистецтвознавства О. Рижова, дипломант міжнародного конкурсу Ю. Іванова; викладачі П. Бутовський, Д. Резнік.

Свій сторічний ювілей з дня заснування консерваторії кафедра спеціального фортепіано відзначає серйозними досягненнями у вихованні музикантів, професіоналів-піаністів. Серед вихованців кафедри наукові працівники, громадські діячі, талановиті педагоги, яскраві виконавці, багато з яких отримали високі звання: народний артист України Л. Марцевич, заслужені артисти Росії В. Соболевський та Т. Зайкова, заслужені артисти України Т. Андрієвська, О. Ботвінов, Л. Гінзбург, Л. Іванова, Т. Книшова, М. Кічерська. М. Легоцький, Ф. Любарський, С. Тимофеева, В. Саксонський, Е. Штейнберг; заслужені діячі мистецтв Республіки Крим О. Рижов, О. і Ю. Щербакови, заслужені діячі мистецтв України О. Бугаєвський, О. Красотов, Г. Попова, Ю. Ракул, В. Семенов, Т. Фоміна, Т. Шевченко, Ю. Кузнецов; заслужені працівники культури України Е. Дагілайська, Є. Лисюк.

Міжнародні науково-мистецькі читання пам'яті Олени Костянтинівни Наталевич:
до 100-ліття з Дня народження

Ці успіхи – результат наполегливої роботи всього колективу кафедри, що забезпечує високий рівень навчання і творчу атмосферу на факультеті. Її заслуги були відзначені почесними знаками, медалями, подяками та нагородами різних рівнів, у наказах музичної академії, керівництва міста і області, Міністерства культури України.

Тому й не дивно, що Олена Костянтинівна Наталевич, перейнявши найкращий досвід Одеської фортепіанної школи, могла розвинути його у власній викладацькій діяльності. Про те, що її педагогічна школа продовжує жити не лише в Україні, а й за кордоном, свідчить сьгоднішні Міжнародні науково-мистецькі читання.

Література:

1. Одеська консерваторія. *Українська Радянська Енциклопедія*. 2-ге видання. Т. 7. К. : Мистецтво, 1982. — С. 486.
2. Одесская консерватория: Славные имена, новые страницы. Ред.-сост. Е.Н. Маркова; Гл. ред. и авт. вступ. ст. Н. Л. Огренич; Одесская гос. консерватория им. А. В. Неждановой. О.: Гранд-Одесса, 1998. 333 с.
3. Одеська національна музична академія ім. А.В. Нежданової : 100 років [авт. кол.: Сокол О.В. та ін.; редкол.: Самойленко О.І. (голов. ред.) та ін.] ; М-во культури України, Одес. нац. муз. акад. ім. А.В. Нежданової. Одеса : Астропринт, 2013. 309 с.

Марина Лебединська (м. Полтава)

**ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ НАД МУЗИЧНИМ ТВОРОМ НА КОНСУЛЬТАЦІЯХ
О.К. НАТАЛЕВИЧ**

У житті кожної людини трапляються знаменні події, що в решті решт справляють надзвичайний вплив на все її подальшу долю. Кожен із нас хоча б один раз у своєму житті зустрічає таку людину, яка змінює наше життя в певному сенсі – будь то особисте життя, чи професійна сфера. Такою людиною в моєму житті стала Наталевич Олена Костянтинівна, до якої свого часу мене привела моя вчителька музичної школи, а сьогодні вже наставник, Цебрій Ірина Василівна, для консультацій із класу гри на фортепіано.

Перша зустріч, як і наступні заняття, відбулася на квартирі в Олени Костянтинівни. Це знайомство тоді справило на мене, дванадцятирічну дівчинку, надзвичайне враження. То була жінка похилого віку, яка вже важкувато рухалася. Та коли я вперше почула її голос, її манеру говорити, то була дуже здивована – це був настільки енергійний голос,